

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-95>

УДК 657.6

Синиця Юлія Сергіївна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7506-017X>

Меліхова Тетяна Олегівна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9934-8722>

Меліхов Євгеній Валентинович

асистент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні
Запорізького національного університету
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9856-9291>

Yuliia Synytsia, Tetiana Melikhova, Yevhenii Melikhov
Engineering Educational and Scientific Institute named after Y.M. Potebny
Zaporizhzhia National University

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ МШП: УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ З МЕТОЮ ПОКРАЩЕННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

INTERNAL CONTROL OF LVSLI: IMPROVING METHODOLOGY TO ENHANCE THE ENTERPRISE'S ACCOUNTING AND TAXATION SYSTEM

Анотація. Стаття присвячена удосконаленню методичних підходів внутрішнього контролю малоцінних та швидкозношуваних предметів. Запропоновано комплексну методику внутрішнього контролю МШП, що охоплює коректність ведення обліку МШП відповідно до облікової політики, оцінку стану матеріальної відповідальності щодо МШП, перевірку документального оформлення, аналітичного і синтетичного обліку МШП, правильність оцінки МШП, коректність проведення інвентаризації МШП, перевірку налаштувань автоматизації обліку МШП та податкових аспектів щодо МШП. Розроблено тест внутрішнього контролю, програму контролю, робочі документи контролера. Запропонована методика сприятиме покращенню якості бухгалтерського обліку та забезпеченню своєчасного та коректного оподаткування, що в кінцевому підсумку дозволить підвищити прозорість господарських процесів на підприємстві та мінімізує ризики втрат.

Ключові слова: внутрішній контроль, малоцінні та швидкозношувані предмети, бухгалтерський облік, оподаткування, тест внутрішнього контролю, програма контролю, робочі документи контролера.

Summary. In modern business conditions, enterprises increasingly depend on the effectiveness of internal control systems, as such control ensures the reliability of accounting and tax data, transparency of operations, and timely detection of violations. In this context, particular attention should be paid to low-value and short-lived items (LVSLI), which, despite their relatively low value, are characterized by high turnover, a significant volume of movement, and a substantial impact on enterprise expenses. An insufficient level of control over LVSLI leads to persistent losses, misuse, unjustified write-offs, and distortion of information regarding this category of assets in accounting records and financial reporting. The problem is further complicated by the frequent inconsistency between the requirements of regulatory and legal acts and the actual organization of accounting practices at enterprises. Therefore, improving the methodology of internal control over LVSLI becomes particularly important. The purpose of internal control over LVSLI is to ensure the correctness, legality, reliability, and timeliness of transactions involving low-value and short-lived items, as well as compliance with the established procedures

for their reflection in accounting records. The objectives of internal control over LVSLI include verifying the correctness of accounting for LVSLI in accordance with the enterprise's accounting policy, assessing the state of material responsibility for LVSLI, reviewing the documentation of transactions involving LVSLI, examining analytical and synthetic accounting records, verifying the accuracy of LVSLI valuation, assessing the correctness of inventory procedures, evaluating the configuration of accounting automation for LVSLI, and reviewing tax aspects related to LVSLI. The proposed methodology of internal control over LVSLI includes an internal control test, program for LVSLI, as well as working documents of the internal controller. This methodology enables the examiner to systematically assess key aspects of LVSLI accounting, ensure the correctness, legality, reliability, timeliness, and accuracy of reflecting transactions related to the movement and write-off of LVSLI, maintain a high quality of inspection, and prevent potential violations in accounting and taxation related to LVSLI. The developed internal control methodology for LVSLI may be useful for employees of internal audit departments, auditors, specialists of supervisory authorities, and other interested stakeholders.

Keywords: internal control, low-value and short-lived items, accounting, taxation, internal control test, control program, working documents of the controller.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання підприємство дедалі більше залежить від ефективності системи внутрішнього контролю, оскільки саме такий контроль забезпечує достовірність облікових та податкових даних, прозорість операцій і своєчасне виявлення порушень. В цьому контексті особливої уваги потребують малоцінні та швидкозношувані предмети (МШП), які, незважаючи на відносно малу вартість, мають високу оборотність, значний обсяг руху та певний вплив на витрати підприємства. Низький рівень контролю за МШП призводить до постійних втрат, нецільового використання, необґрунтованого списання та викривлення інформації щодо цієї категорії активів в обліку та звітності. Проблема ускладнюється ще й тим, що на практиці часто спостерігається невідповідність між вимогами нормативно-правових актів і фактичною організацією обліку на підприємстві. У зв'язку з цим особливої важливості набуває удосконалення методики внутрішнього контролю МШП, що передбачає систематизацію контрольних процедур, розробку ефективних робочих документів, посилення аналітичної складової контрольної діяльності. Реалізація зазначених заходів сприятиме покращенню якості бухгалтерського обліку та забезпеченню своєчасного та коректного оподаткування, що, у свою чергу, створить умови для підвищення прозорості господарських процесів на підприємстві та зниження ризиків втрат.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика обліку МШП тривалий час перебуває у центрі уваги науковців. У працях дослідників ґрунтовно розглянуто підходи до визнання та оцінки малоцінних активів, питання їх класифікації, зокрема розмежування на малоцінні та швидкозношувані предмети і малоцінні необоротні матеріальні активи, а також подано особливості обліку. Значний внесок у розкриття цієї специфіки зробили Т. Г. Китайчук, О. П. Колісник, Ю. Р. Семенюк, В. О. Судак, О. Г. Пономаренко [1, 2, 5]. Окремі аспекти обліку МШП комплексно висвітлено у праці В. Онищенко [4]. Зокрема, автором розглянуто економічну природу МШП,

наведено можливі види та підвиди МШП у обліку, проаналізовано проблемні питання класифікації таких об'єктів, висвітлено первинне документування операцій з обліку МШП, наведено бухгалтерські проводки щодо МШП, вказано на основні нюанси бухгалтерського обліку цієї частини активів, розкрито особливості їх податкового обліку. Виявленню окремих проблемних питань обліку МШП та шляхам їх вирішення присвячені роботи О. Ольховик, А. Штех, Н. Харченко [3, 6]. Водночас аналіз джерел свідчить, що питання внутрішнього контролю МШП не отримали належного вивчення, а у наукових дослідженнях відсутні системні підходи до побудови ефективного внутрішнього контролю цих активів, які б враховували їх бухгалтерські і податкові аспекти. Вищезазначене зумовлює актуальність подальших досліджень у цьому напрямку.

Метою статті є удосконалення методичних підходів до внутрішнього контролю малоцінних та швидкозношуваних предметів у контексті покращення системи бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємстві. Відповідно до поставленої мети визначено такі основні завдання: розробити тест внутрішнього контролю МШП, запропонувати програму внутрішнього контролю МШП, представити форми робочих документів для проведення внутрішнього контролю МШП.

Виклад основного матеріалу дослідження. МШП – це багаторазові матеріальні активи, очікуваний строк використання яких становить менше одного року, протягом якого вони зберігають свою початкову фізичну форму, не втрачаючи своїх функціональних якостей. Слід зауважити, що МШП не мають конкретного вартісного критерію для облікового визнання, а їх вартість визначається переважно обліковою політикою підприємства через встановлений поріг суттєвості, який може бути відсутнім. Звідси, вартість МШП може коливатися в широкому діапазоні і не підлягає регламентованому обмеженню.

Видовий склад МШП представлений інструментами (спеціальні інструменти та спеціальні пристосування для виробництва) та господарським інвентарем (кухонний інвентар – ножі,

ложки, чашки; предмети, що сприяють охороні праці – респіратори, протигази; господарські матеріали – електричні лампи, віники, відра; канцелярське приладдя – папір, олівці, папки, ножиці); спецодягом і спецвзуттям (захисні костюми, робочі рукавиці, корпоративний одяг); іншими малоцінними предметами (флешки; павербанки; витратні матеріали до оргтехніки). Варто відмітити, що МШП виконують обслуговуючу функцію щодо основного технологічного процесу та використовуються для забезпечення нормальної експлуатації устаткування, збереження санітарних та безпечних умов праці. У випадку відсутності необхідних МШП, можливе порушення виробничого ритму, виникнення простоїв, затримок, а в окремих випадках – повна зупинка виробничого циклу. Неналежне забезпечення працівників спецодягом, захисними засобами може призвести до виробничого травматизму, штрафних санкцій та репутаційних втрат підприємства.

Нормативно-правову базу, що регулює порядок обліку та оподаткування МШП, а також проведення внутрішнього контролю становлять національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 9 «Запаси» [7] та Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів [8] (визначають, як підприємства повинні визнавати, оцінювати та відображати в обліку МШП як складову частину запасів підприємства), Податковий кодекс України [9] (вста-

новлює правила оподаткування МШП, зокрема порядок обліку ПДВ, включення МШП до витрат для цілей податку на прибуток тощо), Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань [10] (визначає основні правила проведення та порядок інвентаризації, в тому числі МШП) та внутрішні регламенти підприємства (облікова політика, положення про внутрішній контроль, посадові інструкції матеріально відповідальних осіб).

Метою внутрішнього контролю МШП є встановлення правильності, законності, достовірності, своєчасності здійснених операцій із малоцінними та швидкозношуваними предметами, а також дотримання порядку їх відображення в обліку.

Перед початком внутрішнього контролю МШП перевіряючий повинен ознайомитися з нормативно-правовою базою, що регламентує облік і оподаткування МШП, внутрішніми обліковими документами підприємства, а також матеріалами попередніх перевірок для виявлення потенційних розбіжностей, ризиків та недоліків у веденні обліку МШП.

На підготовчому етапі здійснюється тестування внутрішнього контролю МШП. Тест внутрішнього контролю МШП наведено в таблиці 1.

На основі даних, отриманих у процесі тестування, здійснюється розробка та реалізація програми внутрішнього контролю МШП. Запропонована програма міститься в таблиці 2.

Таблиця 1 – Тест внутрішнього контролю МШП

№ з/п	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Так	Ні	Інформація відсутня	Примітки
1	2	3	4	5	6
1	Чи проводився контроль МШП за попередній звітний період?				
2	Чи були встановлені суттєві порушення за результатами контролю минулого періоду?				
3	Чи були зміни у обліковій політиці підприємства впродовж останнього року?				
4	Чи є на підприємстві графік документообігу?				
5	Чи розроблені посадові інструкції?				
6	Чи призначені МВО за МШП?				
7	Чи укладені договори про повну матеріальну відповідальність з МВО?				
8	Яким способом ведеться облік МШП на підприємстві? – вручну; – автоматизовано; – комбіновано?				
9	Чи відповідає спосіб ведення обліку МШП обліковій політиці підприємства?				
10	Хто приймає рішення про закупівлю МШП? – керівник підприємства; – головний бухгалтер; – керуючий виробництвом / МВО?				

Закінчення таблиці 1

1	2	3	4	5	6
11	Хто відповідає за відпуск МШП у виробництво або на потреби підрозділів? – керівник підприємства; – головний бухгалтер; – МВО?				
12	Чи завжди приймаються на склад МШП за наявності підтвердних документів?				
13	Чи були випадки некоректного визначення первісної вартості МШП?				
14	Чи реєструються вчасно податкові накладні з ПДВ по МШП?				
15	Чи передача МШП у використання здійснюється коректно?				
16	Чи присутні неоформлені видачі МШП працівникам?				
17	Чи проводиться інвентаризація МШП у встановлені строки?				
18	Чи були випадки неповного відображення результатів інвентаризації в обліку?				

Джерело: запропоновано авторами

Таблиця 2 – Програма внутрішнього контролю МШП

№ з/п	Мета	Перелік процедур	Критерії якості	Методи перевірки	Код робочого документа	Період проведення	Виконавець
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Впевнитись у правильності ведення обліку МШП відповідно до встановленої облікової політики підприємства	Перевірити коректність ведення обліку МШП у межах облікової політики	А, Б, Г, Д, Є	Документальний, арифметичний, по суті, суцільний	МШП-1		
2	Впевнитись у належному стані матеріальної відповідальності щодо МШП	Перевірити стан матеріальної відповідальності щодо МШП	А, Б, В, Г, Е, Є	Документальний, арифметичний, по суті, вибіркового	МШП-2		
3	Впевнитись у повноті та правильності документального оформлення операцій з МШП	Перевірити документальне оформлення операцій з МШП	А, Б, В, Г, Е, Є	Документальний, арифметичний, по суті, вибіркового	МШП-3		
4	Впевнитись у правильності та коректності ведення обліку МШП	Перевірити стан аналітичного обліку МШП	А, Б, В, Г, Е, Є	Документальний, арифметичний, по суті, вибіркового	МШП-4.1		
		Перевірити стан синтетичного обліку МШП			МШП-4.2		
5	Впевнитись у правильності оцінки МШП	Перевірити стан оцінки МШП при їх надходженні	А, Б, В, Г, Е, Є	Документальний, арифметичний, по суті, вибіркового	МШП-5.1		
		Перевірити стан оцінки МШП при їх використанні			МШП-5.2		
8	Впевнитись у правильності, повноті та документальному підтвердженні результатів інвентаризації МШП	Перевірити коректність проведення інвентаризації МШП	А, Б, В, Г, Е, Є	Документальний, арифметичний, по суті, вибіркового	МШП-6		
9	Впевнитись у коректності та відповідності налаштувань автоматизованої системи обліку МШП вимогам облікової політики та здійсненням операціям	Перевірити налаштування автоматизації обліку МШП	А, Б, В, Г, Е, Є	Документальний, арифметичний, по суті, суцільний	МШП-7		

Закінчення таблиці 2

1	2	3	4	5	6	7	8
10	Впевнитись у правильності податкового відображення операцій з МШП, у тому числі щодо ПДВ, податку на прибуток, ПДФО, військового збору	Перевірити податкові аспекти щодо МШП	А, Б, В, Г, Е	Документальний, арифметичний, по суті, вибіркового	МШП-8		
Критерії якості перевірки: наявність – А; правдивість – Б; права та зобов'язання – В; повнота – Г; вимірювання – Д; оцінку вартості – Е; подання і розкриття – Є							

Джерело: запропоновано авторами

На основі розробленої програми внутрішнього контролю МШП здійснюється виконання перевірки із заповненням робочих документів.

Робочий документ, що пропонується для перевірки правильності ведення обліку МШП відповідно до встановленої облікової політики підприємства, знайшов своє відображення в таблиці 3.

Важливим етапом внутрішнього контролю МШП є перевірка стану матеріальної відповідальності МВО. Такий контроль пропонується здійснювати на підставі робочого документа, який передбачає ідентифікацію МВО, встановлення відповідних наказів про їх призначення, перевірку фактів укладання договорів про повну матеріальну відповідальність з МВО, що є обов'язковою умовою забезпечення контролю за збереженням МШП. У межах контрольної процедури варто оглянути МШП, закріплені за кожною МВО. Додатково в розрізі МВО слід оцінити результати вибірових звірок з регістрами обліку та матеріалами інвентаризації з метою виявлення нестач, надлишків або інших відхилень. Результати перевірки мають бути узагальнені у робочому документі із зазначенням виявлених порушень, їх причин та наданням рекомендацій щодо усунення недоліків і посилення відповідальності за збереження МШП.

У межах реалізації програми внутрішнього контролю МШП важливе місце займає етап вибіркової перевірки повноти та правильності документального оформлення операцій з МШП. Перевірку варто здійснювати на підставі робочого документа внутрішнього контролера, в якому в розрізі МВО та видів МШП перевіряються окремі первинні документи на предмет наявності основних реквізитів (дата та номер документа, дата здійснення операції, її зміст і сума, підписи відповідальних осіб). Особливу увагу слід приділити правильності оформлення операцій, а також відповідності їх економічного змісту фактичним господарським процесам. Окремим напрямом контролю має стати вибірове зіставлення даних первинних документів із показниками регістрів бухгалтерського обліку з метою виявлення мож-

**Таблиця 3 – Робочий документ внутрішнього контролера МШП-1 –
Перевірка коректності ведення обліку МШП у межах облікової політики**

№ з/п	Елемент облікової політики щодо МШП	Вказано в обліковій політиці	Застосовується фактично на підприємстві	Відповідає нормам законодавства (так/ні)	Коментар контролера / Порушення / Рекомендації
1	Критерії віднесення активів до МШП				
2	Ліміт вартості МШП				
3	Порядок первісної оцінки МШП				
4	Метод списання МШП при передачі в експлуатацію				
5	Порядок ведення карток МШП в експлуатації				
6	Порядок списання непридатних/зношених МШП				
7	Порядок інвентаризації МШП				
8	Список МВО щодо МШП				
9	Порядок контролю руху МШП				

Джерело: запропоновано авторами

ливих розбіжностей. Результати перевірки фіксуються у робочому документі шляхом зазначення відповідності або невідповідності кожного контрольованого параметра, а також формування коментарів внутрішнього контролера щодо виявлених порушень і рекомендацій з їх усунення. Необхідно відмітити, що офіційно діючих форм первинних документів для обліку МШП на даний час немає, а наказ, що містив спеціалізовані документи для обліку МШП втратив чинність у жовтні 2021 року. При цьому ніхто не забороняє продовжувати використовувати ці документи, або розробити власні документи та затвердити їх в наказі про облікову політику підприємства.

Одним із ключових етапів внутрішнього контролю МШП є вибіркова перевірка правильності та коректності ведення їх аналітичного обліку. Перевірка здійснюється шляхом зіставлення встановлених нормативних вимог щодо аналітичного обліку МШП з фактичною практикою їх ведення на підприємстві. У межах контрольної процедури пропонується аналізувати відкриті аналітичні рахунки для МШП, коректність групування МШП за видами (інструменти, господарський інвентар, спецодяг тощо), визначення відповідних одиниць виміру (шт., комплект, кг тощо), а також правильність встановлення місць зберігання (конкретні склади чи підрозділи) та експлуатації МШП (виробничі цехи, кабінети). Особливу увагу варто приділити перевірці закріплення груп МШП за МВО та наявності відповідних реєстрів аналітичного обліку. Слід оцінити повноту, систематичність та доступність інформації в аналітичних реєстрах, що забезпечує можливість оператив-

ного контролю за рухом МШП. Результати вибіркової перевірки фіксуються у робочому документі шляхом відображення виявлених порушень, формування коментарів і надання рекомендацій щодо усунення недоліків.

Наступний робочий документ пропонується для перевірки правильності та коректності ведення синтетичного обліку МШП (табл. 4).

На черговому етапі внутрішнього контролю МШП здійснюється вибіркова перевірка правильності оцінки МШП при їх надходженні. Такий контроль пропонується проводити на підставі робочого документа, що включає окремі важливі елементи: дату надходження МШП, назву поставальника та вид первинного документа (накладна, акт), вид МШП, вартість МШП за цінами поставальника, транспортно-заготівельні витрати, інші витрати, пов'язані з доведенням МШП до стану придатності для використання, підсумок первісної вартості МШП, відображеної в обліку за даними підприємства. Особливу увагу необхідно приділяти порівнянню первісної вартості МШП, відображеної в обліку підприємства, з вартістю, перерахованою внутрішнім контролером, що дозволяє виявляти помилки або порушення в облікових записях. Виявлені невідповідності та коментарі контролера фіксуються у відповідній колонці документа, а також надаються рекомендації щодо усунення недоліків і вдосконалення облікових процедур. Запропонований підхід забезпечує системність внутрішнього контролю МШП, підвищує достовірність фінансових даних та сприяє зменшенню ризиків податкових і матеріальних втрат на підприємстві.

**Таблиця 4 – Робочий документ внутрішнього контролера МШП-4.2 –
Перевірка стану синтетичного обліку МШП на підприємстві**

№ з/п	Аспект синтетичного обліку МШП	Існуючі вимоги щодо ведення обліку згідно норм	Здійснюється фактично на підприємстві	Виявлені порушення / Коментарі	Рекомендації
1	Використання відповідного синтетичного рахунку	Всі МШП відображені на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»			
2	Оформлення надходжень МШП	Дт 22 Кт 631/685, 23, 745			
3	Передача МШП в експлуатацію	Дт витрат (23, 91-94) Кт 22			
4	Списання нестач і втрат МШП	Дт 947 Кт 22			
5	Визначення залишку по рахунку 22	Залишок по рахунку 22 = початковий залишок + надходження – вибуття			
6	Узгодженість підсумків місяця та року	Підсумки рахунку 22 збігаються з оборотно-сальдовою відомістю, звітністю; відсутні пропущені або подвійні записи			

Джерело: запропоновано авторами

Наступний робочий документ внутрішнього контролера використовується для перевірки правильності оцінки МШП при їх фактичному використанні. У таблиці варто зафіксувати основні параметри МШП, включаючи вид МШП, одиницю виміру, підрозділ-одержувач та МВО, а також дату передачі у використання, первісну вартість МШП, використаний метод передачі МШП (повне списання / часткове списання). Документ дає змогу порівняти фактичний метод списання МШП з методом, передбаченим обліковою політикою підприємства, і оцінити вартість, віднесу на витрати. Виявлені під час перевірки порушення та коментарі заносяться до відповідних колонок, на основі яких формулюються рекомендації щодо усунення недоліків і покращення стану обліку МШП. Такий підхід забезпечує комплексний контроль за правильністю оцінки МШП, своєчасністю їх списання та відповідністю встановленим правилам обліку.

Робочий документ МШП-6 пропонується для перевірки правильності, повноти та документального підтвердження результатів інвентаризації МШП (табл. 5).

Особливе значення в контролі МШП займає перевірка налаштування автоматизації обліку, яка дозволяє оцінити правильність і ефективність роботи програмних засобів на підприємстві. Для цього пропонується робочий документ внутрішнього контролера, що дає змогу визначити, наскільки автоматизована система відповідає вимогам облікової політики та забезпечує достовірність здійснених операцій. У робочому документі варто відобразити такі параметри перевірки: чи правильно налаштована номенклатура МШП у програмі, чи автоматично формуються проводки після передачі МШП у експлуатацію, чи відображається рух МШП у звітах, а також чи відповідають налаштування облікової політики щодо

МШП в програмі автоматизації обліку затвердженому наказу про облікову політику по підприємству. Колонки «Здійснюється фактично на підприємстві», «Виявлені порушення / Коментарі» та «Рекомендації» дозволяють зафіксувати результати перевірки, виявлені недоліки та пропозиції щодо удосконалення автоматизації обліку.

Завершальним етапом комплексної перевірки МШП є оцінка податкових аспектів, яка дозволяє перевірити правильність відображення МШП у податковому обліку та своєчасність нарахування податкових зобов'язань. Ця перевірка дає змогу виявити відхилення від податкового законодавства, оцінити ризики порушень, сформулювати рекомендації щодо приведення облікових процедур у відповідність із вимогами податкових норм. Пропонована форма робочого документа такого аспекту перевірки міститься в таблиці 6.

На етапі підбиття підсумків здійснюється узагальнення даних внутрішнього контролю МШП та документальне оформлення результатів такої перевірки.

Висновки. У роботі удосконалено методику внутрішнього контролю МШП, що включає тест внутрішнього контролю, програму контролю МШП, а також робочі документи внутрішнього контролера. Запропонована методика дозволить перевіряючому системно оцінити важливі аспекти обліку МШП, переконатися в правильності, законності, достовірності, своєчасності та коректності відображення операцій, пов'язаних із рухом і списанням МШП, забезпечити високий рівень проведення перевірки та запобігти можливим порушенням у веденні бухгалтерського обліку та оподаткуванні МШП. Розроблена методика внутрішнього контролю МШП може бути корисною працівникам підрозділів внутрішнього аудиту, аудиторам, фахівцям контролюючих органів та іншим зацікавленим особам.

**Таблиця 5 – Робочий документ внутрішнього контролера МШП-6 –
Перевірка коректності проведення інвентаризації МШП**

№ з/п	Вимоги щодо проведення	Здійснюється фактично на підприємстві	Виявлені порушення / Коментарі	Рекомендації
1	Проведення інвентаризації у встановлені строки			
2	Наявність інвентаризаційних описів і порівняльних відомостей та їх правильне заповнення			
3	Результати інвентаризації (надлишки/нестачі) відображено вірно			
4	Інвентаризаційна комісія затверджена наказом			
5	Виявлені нестачі оформлені актами			
6	Результати інвентаризації затверджені керівником відповідними протоколами			
7	За наслідками інвентаризації зроблено відповідні записи на рахунках обліку			

Джерело: запропоновано авторами

**Таблиця 6 – Робочий документ внутрішнього контролера МШП-8 –
Перевірка податкових аспектів щодо МШП**

№ з/п	Податковий аспект перевірки	Існуючі вимоги згідно норм законодавства	Здійснюється фактично на підприємстві	Виявлені порушення / Коментарі	Рекомендації
1	Правильність формування податкового кредиту з ПДВ при придбанні МШП	Податковий кредит формується на дату реєстрації податкової накладної. Відсутність підтвердження використання МШП в господарській діяльності становить ризик нарахування податкового зобов'язання			
2	Оподаткування МШП, що передані в експлуатацію. Оподаткування МШП, що списані	Витрати мають відображатися у період передачі МШП в експлуатацію. Передача МШП має відбуватися конкретно відповідальній особі, передача без МВО є ризиком нестач. Обов'язкове нарахування компенсуючих податкових зобов'язань при нестачах/псуванні МШП			
3	Відображення операцій з МШП у звітності з ПДВ	Нульові розбіжності між даними Єдиного реєстру податкових накладних та Податковою декларацією з ПДВ			
4	Дотримання податкових критеріїв для МШП	МШП, які підлягають витратам у звітному періоді, мають відповідати критеріям, що визначені в обліковій політиці			
5	Можливість віднесення МШП до витрат, що зменшують фінансовий результат, з якого розраховують податок на прибуток	МШП списуються на витрати відповідно до правил бухгалтерського обліку, є документальне підтвердження витрат, МШП використані в господарській діяльності			
6	Аналіз можливих податкових ризиків (перевірка ознак додаткових благ)	У разі передачі МШП фізичним особам у вигляді додаткових благ такі предмети розглядаються як доходи та підлягають оподаткуванню ПДФО і військовим збором			

Джерело: запропоновано авторами

Підводячи підсумки, варто відмітити, що впровадження сучасних підходів до внутрішнього контролю МШП є важливим кроком для покращення системи бухгалтерського обліку та оподаткування на підприємстві. Ефективний внутрішній

контроль МШП дозволить зменшити ризики втрат і помилок, забезпечить достовірність облікових та податкових даних і дасть змогу гарантувати дотримання законодавчих вимог на всіх етапах облікового процесу.

Список використаних джерел:

1. Китайчук Т. Г. Актуальні питання обліку малоцінних активів. *Економіка та держава*. 2021. Вип. 7. С. 16–20. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066806.2021.7.16>
2. Колісник О. П., Семенюк Ю. Р., Судак В. О. Особливості визнання та обліку малоцінних активів. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-24>
3. Ольховик О. Малоцінка буває різна, або МШП і МНМА. *Податки і бухгалтерський облік*. 2018. № 61. URL: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/july/issue-61/article-38256.html> (дата звернення: 07.12.2025).
4. Онищенко В. Малоцінні швидкозношувані предмети (МШП) URL: <https://buhplatforma.com.ua/article/7581-malotsnn-shvidkoznoshuvan-predmeti-mshp> (дата звернення: 07.12.2025).
5. Пономаренко О. Г. Малоцінні активи: наукова дискусія та практика обліку. *Агросвіт*. 2019. № 5. С. 11–17. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.5.11>
6. Штех А. А., Харченко Н. В. Шляхи удосконалення бухгалтерського обліку малоцінних та швидкозношуваних предметів. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 2. С. 64–68. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5893&i=11> (дата звернення: 07.12.2025).
7. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси»: наказ Міністерства фінансів України від 20.10.99 р. № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення: 07.12.2025).

8. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку запасів : Наказ Міністерства фінансів України від 10.01.2007 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (дата звернення: 07.12.2025).

9. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 07.12.2025).

10. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань : Наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 07.12.2025).

References:

1. Kytaychuk T. H. (2021) Aktualni pytannia obliku malotsinnykh aktiviv [Current issues of accounting for low-value assets]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and the State*, vol. 7, pp. 16–20. DOI: <https://doi.org/10.32702/23066806.2021.7.16> (in Ukrainian)

2. Kolisnyk O. P., Semeniuk Yu. R., Sudak V. O. (2023) Osoblyvosti vyznannia ta obliku malotsinnykh aktiviv [Features of recognition and accounting of low-value assets]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 55. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-24> (in Ukrainian)

3. Olkhovyyk O. (2018) Malotsinka buvaie rizna, abo MSHP i MNMA [Low-value assets can be different, or LVA and LVNCA]. *Podatky i bukhoblik – Taxes and Accounting*, no. 61. Available at: <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/july/issue-61/article-38256.html>

4. Onyshchenko V. (n.d.) Malotsinni shvydkozno-shuvani predmety (MSHP) [Low-value and fast-wearing items]. Available at: <https://buhplatforma.com.ua/article/7581-malotsnn-shvidkozno-shuvan-predmeti-mshp> (in Ukrainian)

5. Ponomarenko O. H. (2019) Malotsinni aktyvy: naukova dyskusii ta praktyka obliku [Low-value assets: scientific discussion and accounting practice]. *Ahrosvit – Agrosvit*, no. 5, pp. 11–17. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2019.5.11> (in Ukrainian)

6. Shtekh A. A., Kharchenko N. V. (2018) Shliakhy udoskonalennia bukhgalterskoho obliku malotsinnykh ta shvydkozno-shuvanykh predmetiv [Ways to improve accounting of low-value and fast-wearing items]. *Investysii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, no. 2, pp. 64–68. Available at: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5893&i=11> (in Ukrainian)

7. Ministerstvo finansiv Ukrainy (1999) Natsionalne polozhennia (standart) bukhgalterskoho obliku 9 “Zapasy”: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 20.10.99 № 246 [National Accounting Standard “Inventories”: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated October 20, 1999, No. 246]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (in Ukrainian)

8. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2007) Metodychni rekomendatsii z bukhgalterskoho obliku zapasiv: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 10.01.2007 № 2 [Methodical recommendations on accounting for inventories: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated January 10, 2007, No. 2]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0002201-07#Text> (in Ukrainian)

9. Verkhovna Rada Ukrainy (2010) Podatkovyi kodeks Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.12.2010 № 2755-VI [Tax Code of Ukraine: Law of Ukraine dated December 2, 2010, No. 2755-VI]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (in Ukrainian)

10. Ministerstvo finansiv Ukrainy (2014) Polozhennia pro inventaryzatsiiu aktiviv ta zoboviazan: nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 02.09.2014 № 879 [Regulation on inventory of assets and liabilities: Order of the Ministry of Finance of Ukraine dated September 2, 2014, No. 879]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 12.12.2025